

УДК 355.541.2

КОТЕЛЮХ М. О.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3640-6793>;

ГУРБИЧ А. О.,

курсант 2 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

УРАХУВАННЯ УМОВ ВЕДЕННЯ ВОГНЕВОГО КОНТАКТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

В роботі розглянуті умови ведення вогневого контакту працівниками Національної поліції. Встановлена готовність та здатність поліцейських до дій в цій екстремальній ситуації. Визначені та досліджені умови ведення вогневого контакту для подальшого використання у навчальному процесі з дисципліни тактико-спеціальна підготовка.

Ключові слова: Національна поліція, вогневий контакт, вогнепальна зброя, умови, професійна підготовка.

Використання вогнепальної зброї працівниками Національної поліції відбувається на основі 46 статті Закону України «Про Національну поліцію». Повноваження поліцейського, основні вимоги при застосуванні зброї та порядок дій перед застосуванням зброї оговорені та відпрацьовуються підрозділами у системі службової підготовки. Але відпрацюванню порядку дій поліцейського у разі початку вогневого контакту приділяється замало уваги.

Випадки застосування вогнепальної зброї проти працівників Національної поліції, на жаль, вже відбувалися і неодноразово. Наприклад, Артем Кутушев і Ольга Макаренко були першими патрульними в Україні, які загинули під час виконання службових обов'язків. Трагедія сталася 25 вересня 2016 року. Патрульні зупинили автомобіль, який порушив правила дорожнього руху. Водій спробував домовитися з поліцейськими, але у нього не вийшло і він - почав стріляти в поліцейських. Через поранення Кутушев загинув на місці, Макаренко - померла в лікарні.

Система професійної підготовки поліцейських потребує удосконалення, в тому числі при підготовці до випадків застосування вогнепальної зброї проти поліцейських. Поліцейський повинен залишатися боєздатним для того щоб надавати допомогу іншим. Для покращення рівня готовності поліцейських до дій в умовах вогневого контакту на практиці вогневої підготовки замало. Нами розглянуто підхід до проведення занять з тактико-спеціальної підготовки з урахуванням умов ведення вогневого контакту.

У 2020 та 2021 роках у Харківському Національному університеті внутрішніх справ нами було проведено опитування серед працівників поліції. В опитуванні приймали участь більш 100 працівників поліції. Метою опитування було встановлення основних проблем у випадках застосування вогнепальної зброї працівниками поліції. Результати опитування надані у таблиці 1.

Таблиця 1. Результати опитування працівників поліції.

№	Питання	Відсоток
1	Я не готовий до вогневого контакту	94.7%
2	Я за весь час хоча б раз використовував зброю	2.75%

Продовження таблиці 1

3	Дієвість службової підготовки до можливого потрапляння у вогневий контакт	8.7%
4	В екстремальних ситуаціях мені інколи не вистачало вмінь	68.8%

Результатом опитування стає не втішний факт – погана підготовка поліцейських до можливого вогневого контакту. Працівники поліції до останнього не бажають використовувати вогнепальну зброю, тому негативні наслідки досить часті (невиконання задачі, смертельні випадки). Викликає занепокоєння великий відсоток працівників поліції, які мають недостатній професійний рівень (вміння та навички) щодо використання вогнепальної зброї. І близько 100% відчують неготовність до дій у певній ситуації. Цей факт потребує додаткових досліджень та корегування системи професійної підготовки. Майже всі опитуванні вказали на незадовільні знання та вміння у забезпеченні заходів особистої безпеки у вогневому контакті.

Умови ведення вогневого контакту поліцейськими мають такі особливості:

1. Відстань до злочинця 5 - 10 метрів.
2. Можливість першого пострілу завжди за злочинцем.
3. Найбільш вірогідним є 1 супротивник.
4. Середнє статистична кількість пострілів злочинцями 1.2.
5. Найбільш вірогідний є фронтальний вплив.

Розглянемо складові забезпечення особистої безпеки працівників поліції за умовами ведення вогневого контакту.

Замала відстань при використанні зброї проти поліцейських робить цю ситуацію несподіваною та вкрай небезпечною. Енергія кулі та її пробивна здатність на таких відстанях максимальні. Тобто при ураженні шанс на виживання є невеликий. Нами розглядаються тактичні дії поліцейських з виходом з сектору ведення вогню нападника але за умовою відсутності «дружнього вогню», відпрацювання відходу до перешкод для подальших дій.

Другий аспект: використання засобів індивідуального бронезахисту поліцейськими. Приблизно 42% смертельних випадків працівників правоохоронних органів, що відбулися при зіткненні зі збройними злочинцями, можна було уникнути при наявності в них бронежилетів. Імовірність летального результату для незахищеної людини при фронтальному обстрілі складає 50.7%, а при застосуванні бронеодягу усього 7.5%. Тільки фронтальна частина бронежилету здатна витримати кулю та попередити травмування поліцейського. Нами розглядаються тактичні дії поліцейських для покращення захисної здатності бронежилетів та тактика їх використання. З урахуванням кількості пострілів злочинця рекомендується для посилення ступеню захисту використовувати керамічні бронепластики.

Можливість першого пострілу злочинцем необхідно також відпрацьовувати на заняттях з тактико-спеціальної підготовки. Такі напади, як правило, раптові і працівники поліції не знають, де конкретно знаходиться злочинець. Тому розглядаються тактичні дії поліцейських з маскуванню та скритністю своїх дій.

Наступний аспект: використання захисного укриття. Можна зайняти позицію за безпечною перешкодою під час бою, щоб залишитись неушкодженим. Маскувальне укриття можна зайняти тільки до контакту з противником, з тим щоб ввести його в оману відносно власного місцезнаходження.

Для поліцейських укриттями виступають автомобілі, будинки, стіни, тобто, те що безпосередньо знаходиться на місці вчинення правопорушення і не створювалося для цього. Безпосередньо велику роль грають укриття при виконанні службово-бойових задач коли ризик застосування вогнепальної зброї підвищений. В такій ситуації від поліцейського вимагається швидко приймати рішення, адже від нього залежить не тільки його життя та здоров'я, а й громадян які знаходяться поблизу. В нього немає часу на те щоб роздумувати як правильно підійти, стати, дивитися з-за укриття, адже це може мати згубні наслідки.

Технічні та фізичні показники перешкод та укриттів не дають можливість абсолютно забезпечити особисту безпеку поліцейських. Необхідно передбачити вміння поліцейських діяти

біля цих перешкод. Мова йде про тактику дій за перешкодами. Принципи використання перешкоди необхідно враховувати у разі:

- огляду місцевості, знаходячись за перешкодою;
- при «нарізанні пирогу»;
- під час стрільби.

Нами розглядаються тактичні дії поліцейських щодо опрацювання вмінь для визначення ефективної позиції та перешкоди, можливості та правила дій за ними, пересування та огляду, скритності своїх дій.

Умова з найбільш вірогідним 1-м супротивником дає певні переваги для поліцейських але, на жаль, ми не завжди знаємо, скільки злочинців знаходиться у приміщенні. Група поліцейських за рахунок колективних дій повинна унеможливити використання зброї нападником. Тому розглядаються тактичні дії поліцейських з використанням способів визначення місцезнаходження злочинця, який знаходиться за перешкодами. Прилади нічного бачення та тепловізори мають таку здатність але вони широко не розповсюджені у підрозділах Національної поліції. Розглянуті способи визначення місцезнаходження озброєного злочинця окомірною та на слух, а також планування оперативних дій з опрацюванням найбільш вірогідних місць розташування злочинця.

Ще одним важливим напрямком удосконалення ефективності проведення практичних занять з дисципліни тактико-спеціальна підготовка є вибір видів зброї. На початковому етапі використовуються макети зброї (не металеві) потім металеві зразки учбової зброї. На другому етапі доцільно використовувати не летальну зброю (страйкбольну, пейнтбольну та лазертаг). Після набуття навичок застосування зброї під час відпрацювання тактики дій з можливою загрозою, на третьому етапі доцільно використовувати бойову зброю. На початку при використанні бойової зброї доцільно використовувати систему симунішн, яка дозволяє виконувати не летальні постріли, а потім використовувати спеціальні тири і застосовувати бойові набойки. Всі ці етапи відрізняються не тільки видами зброї у руках тих хто навчається, а і засобами та заходами особистої безпеки і місцями проведення занять.

При чому з першого етапу відпрацьовуються наступні основні принципи:

- не направляти зброю у себе та своїх напарників;
- не направляти зброю у стіни та перешкоди від яких можливий рикошет;
- група утримує усі сектори;
- перенесення вогню;
- підтримка своїх товаришів;
- екстремальні ситуації (аварія зі зброєю, поранення тощо).

Врахування умов ведення вогневого контакту здатне підвищити ефективність занять з тактико-спеціальної підготовки для цих випадків та професійну підготовку поліцейських в цілому. Для підтвердження теоретичних опрацювань нами були проведені експерименти.

У експерименті приймали участь дві групи (по п'ять осіб в кожній). Перша, контрольна, складалася з курсантів, які не мають професійних навичок та не володіють методикою урахування умов ведення вогневого контакту. Друга група складається з курсантів, які ознайомилися та мали можливість відпрацювати умови ведення вогневого контакту.

Задача експерименту встановити час та здібність групи у випадку протидії однієї особи. Озброєна особа знаходилася у середині одноповерхової будівлі, яка складалася з чотирьох кімнат. Будівля мала одні вхідні двері та чотири вікна. Група, яка штурмувала будівлю знаходилася на відстані 20 метрів від будівлі. Кожна група провела п'ять штурмів. Основні результати експерименту наведені у таблиці 2.

Таблиця 2. Основні результати експерименту.

	Контрольна	Експериментальна
Середній час контакту, сек	355	147
Кількість перемог, %	25	100
Середня кількість загиблих у групі	3.4	1.1

Результати експерименту вказують на скорочення майже у 2.5 рази часу штурму та підвищення у 4 рази ефективність проведення вогневого контакту, а також 3 рази меншу кількість втрат при проведенні оперативних дій. Методика підготовки особового складу поліції з урахуванням умов ведення вогневого контакту та їх постійне опрацювання здатне суттєво підвищити професійний рівень правоохоронців у визначеній ситуації.

Висновки. Випадки застосування вогнепальної зброї поліцейськими поодинокі, а ситуації в яких відбуваються ці випадки смертельно небезпечні і необхідно постійно опрацьовувати спеціальні вправи, які розвивають певні вміння та навички. Перелік та значення умов ведення вогневого контакту однозначно вказує на необхідність використання спеціальних методик у навчальному процесі для працівників поліції, особливо для підрозділів, які мають підвищений ризик для життя.

Список бібліографічних посилань

1. Власенко І. В., Котелюх М. О., Осятинський С. О. Удосконалення професійної підготовки в системі МВС України // Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 груд. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 47–62.
2. Власенко І. В., Симоненко Г. В. Вплив умов вогняного контакту на результати використання вогнепальної зброї. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2014. Вип. 4 (38). С. 85–91.
3. Власенко І. В., Чміль М. О., Федоров В. В. Ступінь впливу екстремальних умов на працівників міліції при використанні ними вогнепальної зброї. *Право і Безпека*. 2012. Вип. 4 (46). С. 335–338.

Отримано 01.04.2021

